

God man

För anhöriga

Föräldrabalken gäller alla gode män

- Samma regler gäller, oavsett om god man är anhörig eller inte
- Överförmyndaren får inte göra undantag i sin tillsyn
- Hur skulle ni vilja att en utomstående god man skötte uppdraget?

Till huvudmannens nytta

- Gode mannen måste alltid stå på sin huvudmans sida i första hand och alltid agera för huvudmannens bästa
- Se till att huvudmannen får rätt levnadstandard utifrån sina tillgångar, önskemål och förmåga
- Gode mannen ska se till att huvudmannen får nytta av sina tillgångar
- Om möjligt, sätt guldkant på tillvaron

Vem kan bli god man?

- Ett lekmannauppdrag
- Frivilligt uppdrag, inte en fråga om en anställning
- Rättrådig. Överförmyndaren begär kontroller hos polis och kronofogden.
- Erfaren, dvs. ha goda kunskaper i hur samhället fungerar.
- I övrigt lämplig
- I förarbeten till lagstiftningen framgår att uppdrag som god man präglas av ett betydande mått av ideell verksamhet

Uppdragets omfattning

- Bevaka rätt
- Förvalta egendom
- Sörja för person

Bevaka rätt

God man har rätt att företräda huvudmannen och ska bevaka att huvudmannen får det stöd och den hjälp han eller hon har rätt till i samhället. Vissa åtgärder kräver överförmyndarens samtycke.

- Ansöka om insatser såsom LSS-insatser, kontaktperson, ledsagare, äldreboende
- Ansöka om bostadstillägg och anmäla hyresändringar för att få rätt bostadstillägg
- Bevaka rätt i dödsbo
- Företräda huvudmannen vid köp och försäljning av bostad
- Företräda huvudmannen vid ingående/hävande av avtal
- Kontakt med fordringsägare, upprätta avbetalningsplaner, ansöka om skuldsanering osv.
- Överklaga beslut
- Deklaration
- Avveckla boende

Förvalta egendom

Huvudmannens medel ska användas för att betala huvudmannens uppehälle och nytta i övrigt. God mans uppgift är inte att spara. Medel som inte behöver användas ska förvaras tryggt och ge en skäligen avkastning. God man ansvarar för att huvudmannens ekonomi sköts.

- Förvalta inkomster, pension och bidrag
- Betala räkningar och andra utgifter
- Lämna fickpengar
- Se över sparande
- Förvalta kapital, värdehandlingar och fastigheter
- Se till att egendomen är tillfredställande försäkrad

Sörja för person

God man ska se till att huvudmannen har det så bra som möjligt med tanke på huvudmannens hälsa och ekonomi.

- Träffa sin huvudman cirka en gång i månaden
- Lämplig bostad
- Utbildning/sysselsättning
- Sjukvård
- Socialtjänst. Ha kontakt med biståndshandläggare hos Äldreenheten alt Enheten Funktionsnedsättning
- Meningsfull fritid
- Sociala kontakter

Registerutdrag och posthantering

- Överförmyndaren skriver ut registerutdrag. Med registerutdraget styrker du din behörighet som god man tillsammans med din egen legitimation.
- Spara originalet och lämna kopior till de som behöver, såsom huvudmannens bank, biståndshandläggare, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, boende.
- Meddela överförmyndaren om du eller din huvudman flyttar.
- Kom överens om posthantering. Post kan antingen hämtas fysiskt hos huvudmannen eller annars lägg in särskild postadress hos
- Skatteverket

Bankkonton – Hur ska de hanteras?

- Ett transaktionskonto för den löpande ekonomin
- Övriga konton/fonder ska vara spärrade för gode mannen
- Överförmyndarens tillstånd krävs för uttag från spärrat konto/fond
- Det är inte lämpligt eller praktiskt att både god man och huvudman använder samma konto. Om huvudmannen själv vill och kan sköta sina dagliga inköp är det mest praktiska att öppna ett särskilt konto som han eller hon får använda.
- Om boendepersonal, hemtjänst eller personliga assistenter gör inköp till huvudman bör separat konto i huvudmannens namn hos bank eller mataffär öppnas. Det är viktigt att kort knutet till kontot hanteras av ett fåtal personer och att personalen lämnar kvitton för alla inköp. God man ska stämna av redovisningen regelbundet.
- För inte över för stora summor till huvudmannens egna konto/personalens konto.

Kontanter – Hur ska de hanteras?

- Undvik kontanthantering om möjligt
- Om du gör inköp till huvudman ska dessa ske direkt från huvudmannens konto
- Du ska kunna redovisa vad som skett med alla kontanter som tagits ut från transaktionskontot som du hanterar. Kassabok ska föras, kvitton sparas och kopia av kassaboken ska bifogas årsräkningen
- Om du lämnar kontanter till huvudman eller personal ska dessa kvitteras. Kvittensblad finns på Järfälla kommuns hemsida

Att tänka på

- Förbjudet att sammanblanda sin egen och huvudmans ekonomi. Du får alltså inte betala räkningar eller göra uttag eller utlägg för huvudmannen från ditt eget konto och sedan ta tillbaka motsvarande summa från huvudmannens konto.
- Att låna ut till sin huvudman är olämpligt då jävsförhållande uppstår
- Gåvoförbud, undantag för personliga presenter vars värde inte står i missförhållande till huvudmannens ekonomiska villkor
- Du får självklart ge gåvor till din huvudman!

Skadestånd

- God man utövar sitt uppdrag under skadeståndsansvar
- Tre års preskriptionstid
- Huvudman eller dödsbo kan föra talan
- Kvitton mm skall behållas i minst tre år, sedan lämnas över till t.ex. huvudman eller dödsbo

Förutsättningar för förvaltarskap

- Samma rekvisit som för godmanskap skall vara uppfyllda
- Huvudmannens ska vara ur stånd att sköta sin egendom
- Fara för skadliga rättshandlingar
- Manisk köpbeteende
- Reell risk att bli utnyttjad eller frånlurad tillgångar

Skillnad mellan godmanskap och förvaltarskap

- Det finns en avgörande skillnad mellan godmanskap och förvaltarskap. Den som har god man behåller sin rätthandlingsförmåga och den som har förvaltare förlorar sin rätthandlingsförmåga.
- Den som har förvaltare får inte företräda andra eller rättshandla för deras räkning.
- I viktiga frågor ska huvudmannen få tillfälle att säga sin mening, men förvaltaren behöver inte göra som huvudmannen vill. Förvaltaren ska alltid fatta de beslut som är för huvudmannens bästa.
- Förvaltaren har, inom ramen för sitt förordnande, ensam behörighet att vidta åtgärder för huvudmannens räkning, utan att inhämta dennes samtycke. Huvudmannen har ingen självständig tillgång till sina bankkonton

Överförmyndaren

- Myndighet
- Obligatorisk kommunal nämnd
- Vald av fullmäktige
- Utövar tillsyn
- Fattar beslut
- Ansöker om ställföreträdarskap och skriver yttranden till tingsrätten
- Överförmyndaren kontrolleras av länsstyrelsen och JO

Årsräkning

- Årsräkning
  - Sammanställning av de tillgångar du har förvaltat under året, måste inlämnas innan före 1 mars varje år.
- Ställföreträdare
  - Innefattar både de som har förordnande som god man eller förvaltare
- Huvudman
  - Den person som uppdraget gäller
- Ställföreträdarkonto
  - Det konto som du som ställföreträdare ska disponera under uppdraget (normalt ett transaktionskonto)

Årsräkning

- Verifikat
  - En fakturaavi av varje utgiftsslag, kvittenser på att huvudmannen eller personal på boende tagit emot kontanter från dig. Vi vill ha årsbesked från huvudmannens samtliga konton/fonder, kontoutdrag från transaktionskonto som god man använder, kvitton över större inköp.
- Anmärkning
  - Du kan få en anmärkning om du t ex sammanblandar medel, inte kan redovisa uttag eller om redovisningen är bristfällig. En anmärkning på årsräkningen är allvarligt. Överförmyndaren prövar i samband med detta om andra åtgärder ska vidtas, vanligen fråga om entledigande

Årsräkning ska stämma

- Om redovisning stämmer ska summan av A+B vara lika med summan av C+ D.
- Utgå från transaktionskontots kontoutdrag. Alla inkomster och utgifter ska tas upp.
- Om huvudmannens har ett eget ”fickpengskonto”/ kontanter/ handkassa ska totala summan som överförs tas upp under utgifter ”Utbetalt/överfört till ”fickpengskonto/handkassa/kvittenser.
- Ofta förorsakar kontantuttag svårigheter vid redovisningen, då god man inte kan redovisa vad som skett med huvudmannens pengar. Kassabok ska föras.

Om din huvudman bor tillsammans med någon

- Om huvudmannen ska betala för löpande kostnader hemma såsom t ex hyra, el och mat är det lämpligt att ordna med en stående överföring från huvudmannens konto till den som står för dessa utgifter (samma summa varje månad) istället för att reglera huvudmannens bidrag till hushållets utgifter genom kontantuttag.
- Det är en fördel om du döper överföringarna till t ex ”hyra”, ”mat” etc. Genom ett sådant tillvägagångssätt blir det lättare för dig och överförmyndaren att följa vad huvudmannens pengar har gått till.
- I redovisningen ska du alltid klargöra hur huvudmannens del av hushållets kostnader har beräknats. Bifoga redovisning till årsräkningen.
- Ta hjälp av Konsumentverkets riktlinjer när kostnaderna beräknas

Löpande bokföring

- Viktigt att du håller ordning på kvitton, fakturor och andra verifikationer som hör till redovisningen.
- Skyldighet att föra kassabok och spara kvitton och verifikationer. Ifyllnadsbart exemplar finns på Järfälla kommuns hemsida.
- Skicka inte originalfakturor, utan kopior.
- Om huvudmannen fått arv eller gåvor så ska de redovisas. Även fastighets/lägenhetsförsäljning och köp.
- Om du bytt bank eller avslutat eller öppnat nya konton så skriv det i kommentatorsfältet så vet överförmyndaren vad som hänt.

Redogörelse över utfört arbete och arvode

- Viktigt att redogörelsen fylls och lämnas i samband med årsräkningen.
- Antal besök och telefonsamtal.
- Vem som har hand om inkomsten. Hur hanteras huvudmannens egna medel?
- Är huvudmannens egendom tillräckligt försäkrad?
- Kryssa i om du begär arvode eller inte. Även anhöriga har rätt att få arvode.
- Överförmyndaren beslutar om arvode och ersättning. Huvudregeln är att huvudmannen står för arvodet. Schablonarvodet ligger på 8000-9000 kronor per år. Undantagsvis utgår timpenning

Vem kan utföra vilken uppgift när e person har god man?

Uppgift	Vem hjälper till?
Betala räkningar, tilldela huvudmannen pengar	God man
Ansöka om bidrag, fonder och hjälpinsatser	God man
Överklaga beslut och bevaka rättigheter	God man
Sälja/köpa hus/ lägenhet, säga upp hyresavtal, ansöka om nytt boende	God man
Hämta ut mediciner	Anhörig, boendepersonal, personlig assistent
Städa, vattna blommor, hänga upp gardiner	Anhörig, boendepersonal, personlig assistent
Promenera, gå på bio, fika	Anhörig, boendepersonal, personlig assistent
Påminna om möten och motivera att söka jobb	Anhörig, boendepersonal, personlig assistent
Följa med till läkare	Anhörig, boendepersonal, personlig assistent
Handla	Anhörig, boendepersonal, personlig assistent
Klä på sig, äta och sköta hygien	Anhörig, boendepersonal, personlig assistent

Har du för många roller?

- SKL skrev redan 2009 ett förslag om ändring i Föräldrabalken
- Att en person som arbetar som personlig assistent inte ska kunna förordnas till god man/förvaltare för samma brukare
- Är det dessutom en förälder som har båda dessa uppdrag kan svårigheterna bli än värre
- Situationen kan vara till nackdel för huvudmannen
- Snålar på utgifterna
- Slutet system, där den enskilde inte tillåts leva ett självständigt liv
- Familjens försörjning kan vara beroende av huvudmannens situation